

ATSEVIŠĶI GALVOJUMA INSTITŪTA ASPEKTI PROFESORA ALEKSANDRA BŪMAŅA UN SENĀTA JUDIKATŪRAS ATZIŅĀS

CERTAIN ASPECTS OF THE INSTITUTE OF SURETYSHIP IN FINDINGS OF PROFESSOR ALEKSANDRS BŪMANIS AND CASE LAW OF THE SENATE

Erlens Kalniņš, *Dr. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Civiltiesisko zinātņu katedras docents

Summary

The article considers certain aspects of the institute of suretyship, reflecting the insights into the relevant issues that can be found in the dissertation “Suretyship in Civil Law” by Professor Aleksandrs Būmanis (1881–1937), defended in 1933, and expressed in the recent case law of the Senate. Although the final conclusions (leading theses) of A. Būmanis and the Senate coincide in all aspects discussed in this article, not all of these conclusions have been supported by the same arguments. Therefore, the article explores the differences or similarities in the reasoning used by A. Būmanis and the case law of Senate in order to support the above-mentioned final conclusions.

Atslēgvārdi: galvinieka saistības pamats un priekšmets, akcesoritātes, subsidiaritātes un solidaritātes princips, ekspromisoriskā galvinieka saistība un solidārā saistība, kumulatīvā parāda uzņemšanās, galvojuma izbeigšanās ar noilgumu

Keywords: the basis and subject matter of the guarantor’s obligation, the principles of accessory, subsidiarity and solidarity, guarantor’s in lieu obligation and solidary obligation, cumulative debt admission, termination of the guarantee by prescription

Ievads

[1] Profesoram Aleksandram Būmanim (1881–1937) veltītajā rakstā¹ esmu jau norādījis, ka savu doktora disertāciju “Galvojums civiltiesībās” viņš pabeidza 1933. gada sākumā. Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes 1933. gada 18. maija sēdē tika uzklausītas recenzentu profesora Vasilija Sinaiska (1876–1949), profesora Arveda Švābes (1888–1959) un docenta Pētera Lejiņa (1879–1960) atsauksmes par docenta A. Būmaņa iesniegto disertāciju “Galvojums

---

¹ Sk.: Kalniņš E. Tiesnesis un profesors Aleksandrs Būmanis. *Jurista Vārds*, 22.06.2021., Nr. 25/26 (1187/1188).

civiltiesībās”, atzīstot šo darbu par atbilstošu doktora disertācijai izvirzītajām prasībām. A. Būmanis savu disertāciju sekmīgi aizstāvēja 1933. gada 30. maijā, un ar visām klātesošo fakultātes locekļu balsīm viņam tika piešķirts tiesību zinātņu doktora grāds, ko apstiprināja Latvijas Universitātes Padome.

Šajā rakstā arī uzsvērts, ka – atšķirībā no citiem A. Būmaņa darbiem – viņa doktora disertācija “Galvojums civiltiesībās”² tā arī palika neizdota. Taču, ņemot vērā šajā disertācijā pausto atziņu nozīmīgumu, tai obligāti jāvelta atsevišķs raksts kaut vai tā iemesla dēļ, ka par daudziem galvojuma institūta aspektiem, par kuriem mūsdienu Senātam ir nācies gandrīz vai “lauzt šķēpus”, A. Būmaņa disertācijā atrodam izvērstu argumentāciju un pārlicinošus secinājumus.

[2] Savā disertācijā A. Būmanis ir secīgi aplūkojis un analizējis, kas ir galvojuma jēdziens, galvojuma tiesiskais raksturs, galvojuma nodibināšana, galvnieka tiesiskais stāvoklis un galvojuma izbeigšanās. Katrs no šiem jautājumiem izvērsti analizēts, aplūkojot galvojuma institūta izpratni romiešu tiesībās un pandektu tiesību zinātnē, kā arī šā institūta tā laika regulējumu 1864. gada Vietējo civillikumu kopojumā (Baltijas Vietējo likumu kopojuma III daļā),³ Vācijas Civillikodeksā (*Bürgerliches Gesetzbuch*), Šveices Saistību tiesību likumā (*Obligationenrecht*) un Francijas Civilkodeksā (*Code civil*), atspoguļojot un analizējot attiecīgās tiesību doktrīnas un tiesu prakses atziņas.

Šajā rakstā aplūkoti vienīgi atsevišķi galvojuma institūta aspekti, secīgi atspoguļojot tās atziņas attiecīgajos problēmjautājumos, kuras atrodamas A. Būmaņa disertācijā “Galvojums civiltiesībās” un ir izteiktas Senāta jaunākajā judikatūrā. Kaut gan visos rakstā aplūkotajos, arī mūsdienu privāttiesiskajā apgrozībā aktuālajos, galvojuma institūta aspektos sakrīt A. Būmaņa un Senāta izdarītie gala secinājumi (vadošās tēzes), ne visi secinājumi ir tikuši pamatoti ar vieniem un tiem pašiem argumentiem. Minētais citstarp izskaidrojams ar to, ka līdz šim savā argumentācijā Senāts nav atsaucies uz profesora A. Būmaņa disertācijā ietvertajiem argumentiem, apsvērumiem un secinājumiem. Tāpēc raksta kopsavilkumā rezumējoši norādīts arī uz atšķirībām vai līdzībām A. Būmaņa un Senāta judikatūras atziņās (argumentācijā) svarīgākajos problēmjautājumos.

Galvnieka saistības pamats un priekšmets

[3] Savā disertācijā A. Būmanis uzsvēris, ka “galvnieka parāds ir svešs parāds”,⁴ jo galvnieka saistībai ir cits tiesiskais pamats nekā galvenā parādnieka saistībai. Proti, galvnieka saistība izceļas uz sava īpatnēja tiesiska pamata – galvojuma līguma, turpretī galvenā parādnieka saistības pamats var būt, piemēram, pirkuma līgums, nomas (ires) līgums, aizdevuma līgums, tātad katrā ziņā cits tiesiskais pamats nekā galvojumam. Tāpēc kreditors var celt prasību pret galvnieku nekā citādi kā tikai uz galvojuma līguma pamata. Kā norādījis A. Būmanis, šo uzskatu pastiprina tas, ka

² Būmanis A. Galvojums civiltiesībās. [B. v]: [B. i.], 1933, 209 lpp.

³ Vietējo civillikumu kopojums (Vietējo likumu kopojuma III daļa). Tulkojums ar pārgrozījumiem un papildinājumiem, kas izdoti līdz 1927. gada 31. decembrim, un ar dažiem paskaidrojumiem. Tieslietu ministrijas sevišķas komisijas sagatavojumā. Rīga: Valtera un Rapas akciju sab. izdevums, 1928.

⁴ Sk.: Būmanis A. 1933, 50., 53., 58. lpp.

noteikumi par galvojuma līgumu ne tikai 1864. gada Vietējo civillikumu kopojumā (turpmāk – VCL), bet arī Vācijas Civillikodeksā un Šveices Saistību tiesību likumā ir ietverti saistību tiesību sevišķajā daļā starp t. s. regulētajiem līgumiem, kas tieši apliecina, ka galvojuma līgums ir patstāvīgs saistību izcelšanās pamats. Taču vienlaikus šis uzskats nenonāk pretrunā galvojuma atkarībai no galvenās saistības jeb galvojuma akcesoritātei, jo šī atkarība nosaka vienīgi galvojuma spēkā esību un galvnieka atbildības apmēru.⁵

Šajā ziņā jānorāda, ka, izstrādājot 1937. gada Civillikumu (turpmāk – CL), VCL 4505.–4550. panta noteikumi par galvojuma līgumu, vairākus no tiem grozot vai atmetot, tikuši “pārcelti” CL saistību tiesību daļas piektajā nodaļā “Saistību tiesību pastiprināšana” (sk. CL 1692.–1715. pantu). Taču tas nav grozījis galvojuma līguma kā speciāli regulēta līguma raksturu, un arī CL 1692. pantā galvojums definēts kā “ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņas parāda”. No šīs definīcijas izriet, ka galvojums ir līgumslēgšanas ceļā uzņemta, no galvenā parādnieka saistības nošķirta, taču vienlaikus no tās atkarīga paša galvnieka saistība, kas saskaņā ar akcesoritātes principu ir piesaistīta galvenā parādnieka saistībai.⁶ Arī Senāts ir uzsvēris, ka ar galvojuma līgumu tiek nodibināta atsevišķa saistība starp kreditoru un galvnieku, proti, galvojums ir akcesoriska saistība, kas kalpo kā citas saistības nodrošinājums.⁷

[4] Raksturojot galvnieka saistības priekšmetu, A. Būmanis vērsis uzmanību uz to, ka galvnieks ir parādnieks, taču viņš nav parādā galvenā parādnieka pienākumu, jo šis pienākums galvniekam ir svešs. Tā kā galvnieka mantisko atbildību nevar nodibināt citādi kā ar saistību, kurā viņš var būt tikai parādnieks, jāatbild uz jautājumu, kas veido galvnieka parāda jeb saistības priekšmetu (vai šis priekšmets ir tas pats, kas galvenajam parādniekam, vai tomēr kas cits)?⁸

[4.1] A. Būmanis norādījis, ka galvojumu parasti mēdz dot par naudas parādiem, t. i., par atvietojamās darbības izpildīšanu. Ja nu galvnieks, galvojot par naudas parādu, ir atteicies no *beneficium excussionis* (jeb no ierunas, lai kreditors ar savu prasījumu vispirms vērsas pie galvenā parādnieka), kā rezultātā kreditors pēc sava ieskata var izvēlēties starp galveno parādnieku un galvnieku, tad tiešām var šķist, ka galvnieks ir tāds pats parādnieks kā galvenais parādnieks un ka galvniekam jāizpilda tas pats, kas galvenajam parādniekam. Vienlaikus nedrīkst aizmirst, ka var galvot ne tikai par saistībām, kuru priekšmets ir naudas parāds vai cita atvietojamā darbība, bet arī par tādām saistībām, kuru priekšmets ir bezdarbība vai absolūti personiska darbība. VCL 4507. pantā *expressis verbis* noteikts, ka galvojumu var dot “par visādiem parādu prasījumiem”.⁹ Ja galvenais parādnieks ir apsolījis bezdarbību vai neatvietojamu personisku darbību, šādā gadījumā galvnieks objektīvi nevar nedz pats izpildīt galveno parādu, nedz arī panākt, lai to izpilda galvenais parādnieks. Tāpēc nav pamatots uzskats, ka galvnieks ir parādā to pašu, ko galvenais parādnieks, proti, ka galvniekam jāizpilda tas pats, kas galvenajam parādniekam.¹⁰

⁵ Sk.: Būmanis A. 1933, 59.–60. lpp.

⁶ Sk.: Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).

⁷ Sk.: Senāta 2012. gada 7. marta spriedums lietā Nr. SKC-115/2012 (C39054210), 7.1. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>).

⁸ Sk.: Būmanis A. 1933, 42., 43., 50.–51. lpp.

⁹ Arī CL 1694. pantā tiešā tekstā noteikts, ka galvojumu “var dot par visādām saistībām”.

¹⁰ Sk.: Būmanis A. 1933, 54.–55. lpp.

Taču tad – kā uzsvēris A. Būmanis – rodas jautājums, kas īsti ir galvnieka saistības priekšmets. Atbildot uz šo jautājumu, A. Būmanis secinājis, ka galvnieka saistības priekšmets ir to zaudējumu atlīdzība, kuri radušies kreditoram galvenās saistības neizpildīšanas dēļ. Proti, galvnieka saistības priekšmets ir kreditora interese galvenās saistības izpildīšanā, t. i., atlīdzība par zaudējumiem, kurus kreditors cietis galvenās saistības neizpildīšanas dēļ. Tas vien, ka galvojums par naudas parādiem minētā interese sakrīt ar galvenās saistības priekšmetu, ir nekas cits kā atsevišķa gadījuma īpatnība. Galvojums pēc savas būtības ir nodrošinājums tam, lai galvenās saistības neizpildīšanas dēļ kreditoram nerastos zaudējumi.¹¹ Tāpēc tieši galvojums par tādām saistībām, kuru priekšmets ir nevis naudas parāds, bet gan neatvietoājama darbība, galvojuma būtība izpaužas visskaidrāk. No galvnieka var prasīt neko citu kā tikai atbildību par galvenās saistības izpildījumu; atsevišķos gadījumos galvnieka saistības priekšmets var sakrist ar galvenā parādnieka saistības priekšmetu, taču pēc vispārējā noteikuma galvnieks atbild vienīgi par to, ko kreditors zaudējis galvenā parādnieka saistības neizpildīšanas dēļ.¹²

[4.2] Jāpiebilst, ka galvojuma būtība šādā padziļinātā griezumā Senāta līdzšinējā praksē nav tikusi apspriesta, kas visupirms izskaidrojams ar to, ka arī mūsdienu privāttiesiskajā apgrozībā galvojumi parasti tiek doti, lai nodrošinātu naudas parādus. Tāpēc strīdos par galvojuma saistību izpildi no galvnieka pieprasītā viņa saistības izpildījuma priekšmets sakrīt ar galvenās saistības priekšmetu, kas abos gadījumos ir naudas parāds. Taču arī Senāts vairākkārt uzsvēris, ka galvojums ir akcesoriska saistība, kas kalpo kā citas saistības nodrošinājums,¹³ un atbilstoši tā mērķim galvojums dod tiesības kreditoram gūt apmierinājumu no galvnieka, ja kādu iemeslu dēļ galvenais parādnieks nespēj izpildīt savas saistības.¹⁴

Galvnieks kā blakusparādnieks

[5] Analizējot galvojuma tiesisko raksturu, A. Būmanis vērsis uzmanību uz to, ka galvojuma mērķis ir nodrošināt citas saistības izpildīšanu un šis mērķis tiek sasniegts, blakus galvenajam parādniekam nostādot kādu citu personu – galvnieku. Tiesību doktrīnā strīdīgs ir jautājums par galvnieka kā blakusparādnieka tiesisko stāvokli, jo tas varētu būt trejāds: 1) galvenais parādnieks un galvnieks var būt kopparādnieki (solidāri parādnieki); 2) galvnieks var būt tikai blakus jeb akcesorisks parādnieks; 3) galvnieks var būt tikai papildu jeb subsidiārs parādnieks (ir arī iespējams, ka galvnieks vienlaikus ir akcesorisks un subsidiārs parādnieks). Tāpēc kontekstā ar galvojumu jāaplūko šādi trīs principi: 1) solidaritātes princips, atbilstoši kuram

¹¹ Sk.: Būmanis A. 1933, 55.–56. lpp.

¹² Sk.: Būmanis A. 1933, 90., 98.–99. lpp.

¹³ Sk.: Senāta 2013. gada 8. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-247/2013 (C26100610), 6.1. punkts; Senāta 2015. gada 20. februāra spriedums lietā Nr. SKC-19/2015 (C28280410), 11. punkts; Senāta 2015. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. SKC-191/2015 (C33246710), 11. punkts; Senāta 2015. gada 21. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-206/2015 (C28322210), 11. punkts (pieejami: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>).

¹⁴ Sk.: Senāta 2013. gada 22. janvāra spriedums lietā Nr. SKC-27/2013 (C25048510), 7. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>).

galvinieks un galvenais parādnieks ir solidāri parādnieki; 2) akcesoritātes princips, atbilstoši kuram galvojuma saistība savas rašanās, pastāvēšanas un izbeigšanās ziņā ir atkarīga no kādas citas, t. i., galvenās, saistības; 3) subsidiaritātes princips, atbilstoši kuram kreditors var vērsties pret galvinieku tikai tad, ja kreditors nevar saņemt apmierinājumu no galvenā parādnieka.¹⁵

[5.1] Atbildot uz jautājumu, kuri no minētajiem elementiem (solidaritāte, akcesoritāte vai subsidiaritāte) ir nepieciešami, lai attiecīgo tiesisko parādību varētu juridiski kvalificēt kā galvojumu, A. Būmanis secinājis, ka subsidiaritāte kā tāda nav galvojuma būtisks elements, jo tā atkrīt, ja galvinieks atsakās no viņam piederošās ierunas, lai kreditors ar savu prasījumu vispirms vērsas pie galvenā parādnieka (*beneficium excussionis*), kas praksē gandrīz vienmēr arī notiek.¹⁶ Tiesību doktrīnā vairs nestrīdas arī par to, ka vismaz vienkāršā (neekspromisoriskā) galvojuma gadījumā starp galvinieku un galveno parādnieku nav solidaritātes. Tādējādi nedz subsidiaritāte, nedz solidaritāte nav galvojuma būtiski elementi. Citādi ir ar akcesoritāti, jo tiesību doktrīnā nav dažādu uzskatu par to, ka pat ekspromisoriskā galvinieka saistība ir akcesoriska, kas savas rašanās, pastāvēšanas un izbeigšanās ziņā ir atkarīga no galvenās saistības. Turklāt galvojuma akcesoritāte izpaužas arī noteikumos par galvinieka atbildības apjomu un viņa tiesisko stāvokli, it īpaši – noteikumos par galvinieka aizsardzības līdzekļiem pret kreditoru. Akcesoritātes princips ir nodrošinājuma mērķa tiesiskā izpausme un raksturo galvojuma kā nodrošinājuma būtību, jo nav loģiski iespējams, ka pastāv nodrošinājums bez kaut kā tāda, kas būtu jānodrošina.¹⁷

Šajā ziņā arī Senāta judikatūrā atzīts, ka galvojums kā saistības nodrošinājums ir atzīstams par papildu jeb akcesorisku saistību, kura daudzējādā ziņā atkarīga no galvenās saistības. Galvojuma akcesoritātes princips nostiprināts CL 1694. pantā, un tas caurvijas visiem CL noteikumiem par galvojumu, definējot galvojuma atkarību no galvenās saistības un pakārtojot galvojuma rašanos, apmēru, pastāvēšanu un izbeigšanos galvenās saistības dinamikai.¹⁸

[5.2] Jautājumā par galvojuma subsidiaritāti A. Būmanis norādījis, ka galvinieka saistība pēc vispārējā noteikuma ir subsidiāra, t. i., pienākums to izpildīt iestājas vienīgi tad, ja galvenais parādnieks neizpilda savu saistību, proti, ne agrāk par to brīdi, kad pēdējai iestājas termiņš. Tāpēc var teikt, ka šajā ziņā subsidiaritātes princips īstenībā ir tas pats akcesoritātes princips, saprotot to laika nozīmē. Tas izriet no galvojuma kā nodrošinājuma mērķa, jo pienākums atlīdzināt zaudējumus var iestāties tikai pēc tam, kad tie radušies, t. i., kad galvenā saistība nav izpildīta.¹⁹

Kā secinājis A. Būmanis, subsidiaritātes principa sekas nepieciešami izriet no galvojuma būtības un mērķa, kur izšķirošā loma ir akcesoritātes principam, jo, pirmkārt, galvojuma mērķis ir tikai nodrošināt, tāpēc galvojums – līdzīgi kā citi nodrošinājumi – tiek dots *in subsidium* tam gadījumam, kad galvenais parādnieks pats savu saistību neizpilda. Otrkārt, galvinieks, kurš ir nevis galvenā parādnieka

¹⁵ Sk.: Būmanis A. 1933, 30.–32. lpp.

¹⁶ Sk.: Būmanis A. 1933, 32. lpp.

¹⁷ Sk.: Būmanis A. 1933, 34., 60., 61., 68.–70. lpp.

¹⁸ Sk.: Senāta 2011. gada 27. aprīļa spriedums lietā SKC-86/2011 (C05061306), 12.2.1. punkts; Senāta 2013. gada 22. janvāra spriedums lietā Nr. SKC-27/2013 (C25048510), 7. punkts; Senāta 2017. gada 26. maija spriedums lietā Nr. SKC-168/2017 (C29503013), 7.1. punkts (pieejami: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>).

¹⁹ Sk.: Būmanis A. 1933, 70.–71. lpp.

kopparādnieks (solidārs parādnieks), bet gan tikai blakus jeb akcesorisks parādnieks ar īpašu saistības pamatu un priekšmetu, izpilda nevis galvenā parādnieka saistību, bet gan pats savu saistību. Līdz ar to vienīgais gadījums, kurā tiešām ir runa par īpašu subsidiaritāti, ir galvojums ar *beneficium excussionis*.²⁰

Arī Senāta judikatūrā galvojuma subsidiaritāte raksturota kā akcesoritātes principa sekas, proti, galvojums ir akcesoriska saistība, kas kalpo kā citas saistības nodrošinājums, un galvnieks uzņemas subsidiāru atbildību par galvenā parādnieka saistību.²¹ Turklāt galvojuma subsidiaritātes izšķirošā nozīme akcentēta strīdos, kuros kreditors cēlis tiesā prasību vienlaikus pret galveno parādnieku un (ekspromisorisko) galvnieku. Kā norādījis Senāts, šādas prasības apmierināšanas gadījumā tiesai jānosaka galvnieka subsidiāra atbildība, proti, tas, ka parāda summa piedzenama no galvenā parādnieka, bet piedziņas neiespējamības gadījumā tā piedzenama no galvnieka.²² Tāpēc, neraugoties uz galvojuma līguma noteikumiem, ka galvnieks kopā ar galveno parādnieku uzņemas solidāras saistības pret kreditoru, nav juridiska pamata parāda solidārai piedziņai no galvenā parādnieka un galvnieka, jo pretējā gadījumā tiktu prettiesiski ierobežotas CL garantētās galvnieka tiesības izlietot pret galveno parādnieku regresa prasījumu pilnā apmērā.²³

[5.3] Aplūkojot jautājumu par to, vai galvnieks un galvenais parādnieks ir uzskatāmi par kopparādniekiem (solidāriem parādniekiem), A. Būmanis visupirms secinājis, ka – tā kā galvnieka saistībai ir cits pamats un priekšmets nekā galvenā parādnieka saistībai – vismaz pēc vispārējā noteikuma galvnieks un galvenais parādnieks nevar būt kopparādnieki, jo saskaņā ar VCL 3333. pantu ikvienas solidāras saistības būtību raksturo tas, ka tā dibinās uz viena un tā paša pamata un visiem parādniekiem ir viens un tas pats izpildījuma priekšmets.²⁴

Tajā pašā laikā zināmos aspektos solidāras saistības pazīmes var saskatīt ekspromisoriskā galvojuma gadījumā, kad galvnieks noteikti vai klusējot ir atteicies no *beneficium excussionis*. Ne velti juridiskajā literatūrā, skaidrojot VCL 4520. panta normu [kas vēlāk pārņemta CL 1702. panta otrajā daļā], savulaik atzīts, ka ekspromisoriskā galvojuma gadījumā starp galvnieku un galveno parādnieku nodibinās

²⁰ Sk.: Būmanis A. 1933, 74.–75. lpp.

²¹ Sk.: Senāta 2013. gada 8. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-247/2013 (C26100610) 6.1. punkts; Senāta 2015. gada 20. februāra spriedums lietā Nr. SKC-19/2015 (C28280410), 11. punkts; Senāta 2015. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. SKC-191/2015 (C33246710), 11. punkts; Senāta 2015. gada 21. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-206/2015 (C28322210), 11. punkts; Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts.

²² Sk.: Senāta 2012. gada 7. marta spriedums lietā Nr. SKC-115/2012 (C39054210), rezolutīvā daļa; Senāta 2017. gada 31. janvāra spriedums lietā Nr. SKC-68/2017 (C32267910), 8. punkts un rezolutīvā daļa; Senāta 2017. gada 17. februāra spriedums lietā Nr. SKC-45/2017 (C04217310), 7. punkts un rezolutīvā daļa (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.3. punkts un rezolutīvā daļa; Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Galvojums. Senāta judikatūras atziņas (2005.–2019.)", 2020, 10., 11. lpp. (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/tiesu-prakses-apkopojumi>).

²³ Sk.: Senāta 2017. gada 21. aprīļa spriedums lietā Nr. SKC-181/2017 (C24150311), 5.3. un 11. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>).

²⁴ Sk.: Būmanis A. 1933, 57. lpp. Arī CL 1671. pantā noteikts, ka ikvienas solidāras saistības būtību raksturo tas, ka šāda saistība dibinās uz vienu un to pašu pamatu un visiem parādniekiem ir viens un tas pats izpildījuma priekšmets.

solidāra saistītiesiskā attiecība.²⁵ Arī Krievijas impērijas Senāta praksē, iztulkojot šo normu, bija nostiprinājusies atziņa, ka ekspromisoriskais galvnieks ir uzskatāms par galvenā parādnieka līdzparādnieku un ka šāda galvnieka atbildība apspriežama atbilstoši noteikumiem par kopparādnieku atbildību.²⁶ Taču, kā uzsvēris A. Būmanis, arī tāds galvnieks, kurš nebauda nekādu subsidiaritātes atvieglojumu, proti, ekspromisoriskais galvnieks, ir un paliek galvnieks (nevis kopparādnieks), tāpēc viņa tiesiskais stāvoklis apspriežams nevis atbilstoši likuma noteikumiem, kas regulē solidāras saistības, bet gan atbilstoši likuma noteikumiem par galvojumu.²⁷ Turklāt visiem likuma noteikumiem, kuri izriet no akcesoritātes principa, ir imperatīvu normu raksturs, un līdzēji tos nedrīkst pārgrozīt (par sliktu galvniekam), ja negrib atņemt līgumam galvojuma raksturu.²⁸

Arī Senāta judikatūrā atzīts, ka galvojums kā tāds – pat tad, ja tas ir ekspromisoriskais galvojums (galvnieks uzņēmis saistību kā pats parādnieks atbilstoši CL 1702. panta otrajai daļai) – nenodibina galvnieka un galvenā parādnieka solidāru saistību pret kreditoru CL 1670. un 1672. panta izpratnē.²⁹ Proti, galvojuma un solidārām saistībām kopīga ir tāda iezīme, ka kreditors savu prasījumu var vērst gan pret vienu, gan pret otru saistīto (turklāt galvojumā tas nav vispārējs noteikums), un to varētu dēvēt par procesuālu līdzību. Taču ekonomiski, no materiālo tiesību viedokļa, atšķirība ir būtiska: solidāri saistītie nes atbildību, ko vēlāk daļa savā starpā, turpretī galvojuma gadījumā galvnieks pilda akcesorisku saistību, kas ļauj izlietot regresu prasījumu pret galveno parādnieku pilnā apmērā. Citiem vārdiem, solidāras saistības būtība CL raksturota ar izpildījuma priekšmeta nedalāmību. Ja, piemēram, kāda naudas summa tiek aizdota nedalīti divām personām, tad nav loģiski vienu uzskatīt par galveno parādnieku un otru – par galvnieku, jo abi ir solidāri parādnieki. Solidārais parādnieks, kurš apmierinājis kreditora prasījumu, var prasīt no pārējiem atbilstošu atlīdzību (sk. CL 1686. pantu), kas divu solidāru parādnieku gadījumā principā nozīmē samaksāto parāda summu dalīt uz pusēm. Turpretī galvojuma attiecībās galvnieks, kurš izpildījis savu galvojuma saistību, var no galvenā parādnieka

²⁵ Sk.: Erdmann C. System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland. Bd.IV. Obligationenrecht. Riga: N.Kymmels Verlag, 1894, S. 469, Fn. 2; Эрдманъ К. Обязательственное право губерний Прибалтийскихъ. Переводъ и дополнительные примечания М. О. Гредингера. Рига: Издание почетнаго мирового судьи Ф. Е. Камкина, 1908, с. 543, прим. 2.

²⁶ Sk.: Буковский В. (сост.) Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийскихъ (съ продолжениемъ 1912–1914 г.г. и съ разъяснениями въ 2 томахъ). Т. II. Право требований. Рига: Г. Гемпель и Ко, 1914, с. 1997; Нолькенъ А. (сост.) Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийскихъ (Ч. III. Свода местн. узак. губ. Остзейскихъ) съ разъяснениями Правительствующаго Сената. Изд. 2. Петроградъ: Издание Юридическаго книжнаго склада «Право», 1915, с. 874.

²⁷ Sk.: Būmanis A. 1933, 57.–58., 75., 79. lpp.

²⁸ Sk.: Būmanis A. 1933, 34., 61. lpp.

²⁹ Sk.: Senāta 2013. gada 8. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-247/2013 (C26100610) 6.1. punkts; Senāta 2015. gada 20. februāra spriedums lietā Nr. SKC-19/2015 (C28280410), 11. punkts; Senāta 2015. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. SKC-191/2015 (C33246710), 11. punkts; Senāta 2015. gada 21. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-206/2015 (C28322210), 11. punkts; Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts.

prasīt visu samaksāto, kas CL 1692. pantā izteikts ar vārdiem: “neatsvabinot tomēr pēdējo no viņa parāda”.³⁰

Savukārt jautājumā par līdzēju iespēju galvojuma līgumā pieligt galvnieka solidāru saistību Senāta judikatūrā atzīts, ka galvojuma līgumā ietverts noteikums par galvnieka solidāras saistības uzņemšanos pret kreditoru juridiski nevar mainīt galvojuma institūta akcesorisko raksturu un nodibināt solidāru saistību.³¹ Citiem vārdiem, galvnieka vienošanās ar kreditoru nenodibina galvnieka un galvenā parādnieka solidāru atbildību. Līdzēju gribai līgumiski nodibināt solidāru saistību jābūt izteiktai tieši (sk. CL 1673. pantu), un līgumam jābūt noslēgtam starp personām, kuras šādu saistību pret kādu kreditoru uzņemas, tāpēc nepietiek ar viena iespējamās solidāras saistības dalībnieka paziņojumu kreditoram. Tajā pašā laikā – kā norādījis Senāts – privātautonomijas ietvaros galvnieks var noslēgt vienošanos ar galveno parādnieku par solidāras saistības nodibināšanu, tādējādi kļūstot par kopparādnieku. Taču šādā gadījumā, pārveidojoties tiesiskajām attiecībām, galvojums kā akcesoriska saistība beidz pastāvēt.³²

Galvojuma nošķirums no kumulatīvās parāda uzņemšanās

[6] Turpinot domu par galvojuma un solidāras saistības nošķirumu, A. Būmanis niansēti ir raksturojis arī galvojuma nošķirumu no t. s. “kumulatīvās parāda uzņemšanās” jeb “kopparāda pārņemšanas” (*kumulative Schuldübernahme*). Atšķirībā no galvojuma kumulatīvā parāda uzņemšanās ir līgums, ar ko blakus agrākajam parādniekam saistībā iestājas jauns parādnieks tā, ka starp agrāko un jauno parādnieku nodibinās solidāra saistībtiesiskā attiecība (tādējādi atbilstoši VCL tikai kopparāda pārņemšanai piemērojami noteikumi par solidāro saistību).³³

[6.1] Kā tālāk norādījis A. Būmanis, atšķirība starp galvojumu (gan vienkāršu, gan ekspromisorisku) un kumulatīvo parāda uzņemšanos jeb kopparāda pārņemšanu izpaužas šādi.

Pirmkārt, kopparāda pārņēmējam ir tas pats saistības priekšmets, kas pirmparādniekam, turpretī galvnieka saistības priekšmets nekad nav tas pats, kas galvenajam parādniekam. Tāpēc kopparāda pārņēmējs ir pirmparādnieka līdzparādnieks, turpretī galvnieks nav galvenā parādnieka līdzparādnieks. Tātad galvojums un

³⁰ Sk.: Senāta 2012. gada 7. marta spriedums lietā Nr. SKC-115/2012 (C39054210), 7.2. un 7.3. punkts; Senāta 2015. gada 21. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-206/2015 (C28322210), 11. punkts; Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts; Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums “Galvojums. Senāta judikatūras atziņas (2005.–2019.)”, 2020, 10. lpp.

³¹ Sk.: Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts un tajā norādītie citi spriedumi.

³² Sk.: Senāta 2013. gada 8. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-247/2013 (C26100610), 6.3. punkts; Senāta 2015. gada 20. februāra spriedums lietā Nr. SKC-19/2015 (C28280410), 11. punkts; Senāta 2015. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. SKC-191/2015 (C33246710), 11. punkts; Senāta 2015. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-185/2015 (C16058310), 8.4. punkts (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Senāta 2015. gada 21. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-206/2015 (C28322210), 11. punkts; Senāta 2017. gada 20. decembra spriedums lietā Nr. SKC-262/2017 (C33470412), 7.1. un 7.2. punkts (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Senāta 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. SKC-130/2019 (C04335412), 11.1. punkts; Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums “Galvojums. Senāta judikatūras atziņas (2005.–2019.)”, 2020, 4. lpp.

³³ Sk.: Būmanis A. 1933, 76.–77. lpp.

kopparāda pārņemšana ir divi pilnīgi patstāvīgi tiesību institūti, kas nekādā gadījumā nevar saplūst vienā, t. i., galvojums vienlaikus nevar būt kopparāda pārņemšana un otrādi. Izņēmums šajā ziņā nav arī ekspromisoriskais galvojums.³⁴

Otrkārt, galvinieks ir parādnieks pats uz sava, nevis uz galvenā parādnieka saistības pamata. Turpretī kopparāda pārņēmēja saistībai arvien ir tas pats pamats, kas pirmparādnieka saistībai. Galvojums rada jaunu parāda (saistības) pamatu, turpretī kopparāda pārņemšana rada tikai jaunu parādnieku. Tādējādi saistības tiesiskā pamata ziņā galvinieka saistība ir patstāvīga, turpretī kopparāda pārņēmēja saistība ir nepatstāvīga.³⁵

Treškārt, galvinieka saistība arvien ir akcesoriska, turpretī kopparāda pārņēmēja saistība ir gan atkarīga no pirmparāda, bet ne akcesoriska ar šo parādu (izņēmuma kārtā kopparāda pārņēmēja saistība tāda var būt, bet parasti nav). Kas attiecas uz parāda apmēru, tad galvinieka saistība šajā ziņā ir pilnīgi nepatstāvīga (sk. VCL 4509. pantu: “galvinieka saistība vispār atbilst galvenā parādnieka saistībai”),³⁶ turpretī kopparāda pārņēmēja saistība ir relatīvi patstāvīga, jo galvinieks ir blakusparādnieks, savukārt kopparāda pārņēmējs ir kopparādnieks.³⁷

[6.2] Arī Senāta jaunākajā praksē ir aktualizējies jautājums par kumulatīvās parāda uzņemšanās – kā patstāvīga saistību nodrošināšanas līdzekļa – nošķirumu no parāda pārvedes ar pārjaunojumu un galvojuma.

Proti, pamatojoties uz CL 1546. panta otrās daļas 1. punktu un privātautonomijas principu, persona jebkurā brīdī var uzņemties svešu parāda saistību, tostarp uzņemties atbildēt par citas personas parādu kopīgi ar sākotnējo parādnieku. Šāds tiesību institūts – iestāšanās jau nodibinātās saistībās jeb parāda vēlāka uzņemšanās kopīgi ar sākotnējo parādnieku (kumulatīvā parāda uzņemšanās) – ir patstāvīgs saistību nodrošināšanas līdzeklis, un tas ir jānošķir gan no parāda pārvedes ar pārjaunojumu (privatīvās parāda uzņemšanās), gan no galvojuma.³⁸

Ar kumulatīvo parāda uzņemšanos nenotiek parādnieka maiņa (sākotnējā saistība paliek neskarta), bet gan palielinās parādnieku skaits, jaunajam parādniekam uzņemoties atbildību par saistību kopā ar sākotnējo parādnieku (līgumu var slēgt arī sākotnējais parādnieks ar jauno parādnieku kā līgumu trešās personas – kreditora – labā). Šāds tiesību institūts pazīstams arī citu Eiropas valstu tiesībās, tostarp atzīts Vācijas un Šveices tiesu praksē, kā arī tieši pieļauts Austrijas Civill kodeksa (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*) 1406. paragrāfā. Turklāt, balstoties uz tiesību doktrīnas un 20. gadsimta 30. gadu Senāta prakses atziņām, Senāts uzsvēris, ka kumulatīvās parāda uzņemšanās gadījumā sākotnējais parādnieks un jaunais parādnieks ir kopparādnieki, kuri atbild solidāri.³⁹

³⁴ Sk.: Būmanis A. 1933, 77. lpp.

³⁵ Sk.: Būmanis A. 1933, 77.–78. lpp.

³⁶ Arī CL 1696. pantā noteikts, ka “galvinieka saistība vispār atbilst galvenā parādnieka saistībai”.

³⁷ Sk.: Būmanis A. 1933, 78. lpp.

³⁸ Sk.: Senāta 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. SKC-150/2018 (C29851012), 11.3. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/iv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>); sk. arī: Senāta 2020. gada 17. marta spriedums lietā Nr. SKC-74/2020 (C37045517), 5.3. punkts (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>).

³⁹ Sk.: Senāta 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. SKC-150/2018 (C29851012), 11.4., 11.4.1.–11.4.3. punkts.

Kā tālāk norādījis Senāts, kumulatīvā parāda uzņemšanās ir jānošķir no cita saistību nodrošināšanas līdzekļa – galvojuma, ar ko tiek nodibināta blakus jeb akcesoriska saistība. Lai gan abos gadījumos persona uzņemas pienākumu atbildēt kreditoram par citas personas parādu, neatsvabinot to no viņas parāda, tomēr pirmajā gadījumā līdzējs, kurš vēlāk uzņemas parādu, pārņem parādu kā savējo, turpretī galvojuma gadījumā galvinieks uzņemas atbildēt par svešu parādu.⁴⁰ Tātad atšķirīgas ir šo līgumu tiesiskās sekas, jo parāda solidāras uzņemšanās gadījumā tiek nodibināta patstāvīga (nevis akcesoriska) saistība un jaunais līdzparādnieks nevar celt ierunu, ka kreditoram vispirms jāvērsas pie pamatparādnieka. Atšķirīgas ir arī šo līgumu formas prasības, jo galvojumam nepieciešama rakstiska forma (sk. CL 1695. pantu), turpretī līgumam, ar kuru persona uzņemas parādu kopīgi ar sākotnējo parādnieku, likumā nav prasīta noteikta forma. Turklāt tas, vai līdzēji vēlējušies noslēgt galvojuma līgumu vai līgumu par parāda vēlāku uzņemšanos kopīgi ar sākotnējo parādnieku, ir noskaidrojams, iztulkojot līgumu atbilstoši CL normām par tiesisku darījumu iztulkošanu. Šābu gadījumā jāpieņem, ka noslēgts galvojuma līgums, lai nepamatoti netiktu liegta galviniekam paredzētā aizsardzība. Viens no apstākļiem, kas var liecināt par līdzēju gribu noslēgt līgumu par parāda vēlāku uzņemšanos kopīgi ar sākotnējo parādnieku, ir jaunā kopparādnieka patstāvīga mantiska interese darījumā.⁴¹

Galvojuma izbeigšanās ar noilgumu

[7] Kā norādījis A. Būmanis, aplūkojot galvojuma izbeigšanos ar noilgumu, jāatbild uz šādiem jautājumiem: 1) vai galvinieka saistība noilgst tikai kopā ar galveno saistību vai arī patstāvīgi; 2) no kura brīža sākt tecēt noilgums pret galvinieku un galveno parādnieku; 3) kādas sekas ir noilguma pārtraukumam pret galvinieku un galveno parādnieku; 4) kādas ir galvojuma noilguma sekas vispār.⁴²

[7.1] Atbildot uz pirmo jautājumu, A. Būmanis secinājis, ka, pamatojoties uz akcesoritātes principu, galvojums kā blakus saistība, kuras spēks un nespēks ir atkarīgs no galvenās saistības, var izbeigties tikai kopā ar pēdējo.⁴³

Arī Senāta judikatūrā atzīts, ka, iestājoties galvenās saistības noilgumam, izbeidzas arī galvojuma saistība, jo tās priekšnoteikums ir galvenās saistības tālākpastāvēšana. Ja pēc noilguma termiņa beigām galvenais parādnieks tomēr atzīst vai daļēji izpilda galveno saistību kā “dabisku saistību” (*obligatio naturalis*), t. i., kā ētisku, bet ne juridisku saistību, šis apstāklis neietekmē noilguma iestāšanās sekas attiecībā uz galvinieku. Proti, apstāklis, ka galvenais parādnieks ir uzņēmies šādu ētisku saistību, respektīvi, ir izpildījis noilgušu galveno saistību, juridiski nesaista galvinieku un neatceļ galvojuma saistības noilguma iestāšanās sekas. Pretējā gadījumā galvinieks nevarētu rēķināties ar tiesisko stabilitāti, jo noilgusi galvenā saistība jebkurā brīdī

⁴⁰ Sk.: Senāta 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. SKC-150/2018 (C29851012), 11.6. punkts; Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums “Galvojums. Senāta judikatūras atziņas (2005.–2019.)”, 2020, 7. lpp.

⁴¹ Sk.: Senāta 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. SKC-150/2018 (C29851012), 11.6.1.–11.6.4. punkts; sk. arī: Senāta 2020. gada 17. marta spriedums lietā Nr. SKC-74/2020 (C37045517), 5.3. punkts.

⁴² Sk.: Būmanis A. 1933, 173. lpp.

⁴³ Sk.: Būmanis A. 1933, 173.–174. lpp.

pēc noilguma termiņa beigām varētu tikt atjaunota, galvenajam parādniekam to atzīstot.⁴⁴

[7.2] Arī atbilde uz otro jautājumu, no kura brīža sāk tecēt noilgums pret galvnieku un galveno parādnieku, balstās uz akcesoritātes principu. Proti, ja galvojums sava spēka un eksistences ziņā ir pilnībā atkarīgs no galvenās saistības, tad šīs sekas ir jāattiecina arī uz noilguma tecējuma sākuma brīdi. Tādējādi galvnieka saistība sāk noilgt nevis ar tās rašanos, bet gan ar brīdi, kad var celt prasību pret galveno parādnieku. Izņēmuma kārtā var būt tā, ka atbilstoši galvojuma līgumam galvnieka atbildība sākas ar kādu vēlāku brīdi un arī noilgums pret galvnieku sāk tecēt vēlāk nekā pret galveno parādnieku. Taču arī šādā gadījumā, noilgstot galvenajai saistībai, vienlaikus noilgst arī galvojuma saistība.⁴⁵

Šajā ziņā arī Senāta praksē atzīts, ka noilgums galvojuma saistībai sāk tecēt vienlaikus ar noilgumu galvenajai saistībai, jo CL 1710. pantā paredzēta galvojuma saistības izbeigšanās līdz ar galvenās saistības izbeigšanos.⁴⁶

[7.3] Aplūkojot jautājumu, kādas sekas ir noilguma pārtraukumam pret galvnieku un galveno parādnieku, A. Būmaņa ieskatā, ņemot vērā akcesoritātes principu, pārliecinoši var atzīt, ka noilguma pārtraukums pret galveno parādnieku ir spēkā un pārtrauc noilgumu arī pret galvnieku. Turpretī atbildi uz jautājumu, vai noilguma pārtraukums pret galvnieku pārtrauc noilgumu arī pret galveno parādnieku, uz akcesoritātes principa balstīt nevar, jo galvnieka saistība ir atkarīga no galvenā parādnieka saistības, nevis otrādi. Vienlaikus A. Būmanis paudis ideju, ka šādas pret galvnieku vērstas noilguma pārtraukuma sekas varētu atvasināt no solidaritātes principa, kaut arī starp galvnieku un galveno parādnieku nepastāv solidāru parādnieku attiecības.⁴⁷

Arī Senāta judikatūrā, pamatojoties uz akcesoritātes principu, ir ticis skaidri un pārliecinoši atbildēts uz jautājumu, vai noilguma pārtraukums pret galveno parādnieku ir spēkā un pārtrauc noilgumu arī pret galvnieku. Kā atzinis Senāts, saskaņā ar akcesoritātes principu galvojums tā rašanās, apmēra, pastāvēšanas un izbeigšanās ziņā ir atkarīgs no galvenās saistības. Tāpēc kreditora izdarīts atgādinājums galvenajam parādniekam par galvenās saistības izpildi (sk. CL 1905. pantu) pārtrauc noilgumu arī kreditora prasījumam pret galvnieku.⁴⁸

[7.4] Visbeidzot jautājumā par noilguma sekām vispār A. Būmanis kā pašu par sevi saprotamu norādījis, ka ar noilgumu galvojums neizbeidzas *ipso iure*, bet tikai *ope exceptionis*, jo tiesa pēc savas iniciatīvas nevar ierosināt jautājumu par noilgumu.⁴⁹

Arī Senāta judikatūrā jautājumā par noilguma iestāšanās sekām atzīts, ka noilguma notecējums tiesai jāņem vērā vienīgi tad, ja uz to ierunas veidā atsauca

⁴⁴ Sk.: Senāta 2020. gada 30. jūnija spriedums lietā Nr. SKC-136/2020 (C29351717), 7.2. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>); Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Noilguma un prekluzīvie termiņi. Senāta judikatūras atziņas (2002.–2020.)", 2021, 14. lpp. (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/tiesu-prakses-apkopojumi>).

⁴⁵ Sk.: Būmanis A. 1933, 174.–176. lpp.

⁴⁶ Sk.: Senāta 2020. gada 30. jūnija spriedums lietā Nr. SKC-136/2020 (C29351717), 7.1. punkts.

⁴⁷ Sk.: Būmanis A. 1933, 177.–179. lpp.

⁴⁸ Sk.: Senāta 2017. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-382/2017 (C33344914), 11. punkts (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Galvojums. Senāta judikatūras atziņas (2005.–2019.)", 2020, 14. lpp.; Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Noilguma un prekluzīvie termiņi. Senāta judikatūras atziņas (2002.–2020.)", 2021, 9. lpp.

⁴⁹ Sk.: Būmanis A. 1933, 177.–179. lpp.

atbildētājs, jo noilguma ieruna ir parādnieka materiāltiesisks iebildums, kas izvērtējams, ja atbildētājs uz to ir norādījis tiesai. Tāpēc, gadījumā ja parādnieks (atbildētājs) neizmanto savu tiesību atsaukties uz noilguma notecējumu, tiesai nav pamata to ņemt vērā pēc savas iniciatīvas.⁵⁰

Kopsavilkums

1. Raksturojot galvojuma būtību, profesors A. Būmanis īpaši akcentējis to, ka galvnieka saistībai un galvenā parādnieka saistībai ir nevis viens un tas pats, bet gan katrai savs atsevišķs pamats un priekšmets, proti, galvnieka saistības pamats ir galvojuma līgums, savukārt viņa saistības priekšmets ir to zaudējumu atlīdzināšana, kuri radušies kreditoram galvenās saistības neizpildīšanas dēļ. Arī Senāts norādījis, ka ar galvojuma līgumu tiek nodibināta atsevišķa saistība starp kreditoru un galvnieku, kura vienlaikus ir blakus jeb akcesoriska saistība un kalpo kā galvenās saistības izpildīšanas nodrošinājums.
Citiem vārdiem, nodrošinot kreditora prasījumu pret galveno parādnieku ar citas personas dotu galvojumu, līdzās šādi nodrošinātajam galvenajam prasījumam kreditors iegūst no galvojuma līguma izrietošu galvojuma prasījumu pret galvnieku. Šiem kreditora prasījumiem atbilstošās saistības, t. i., galvenā parādnieka saistība un galvnieka saistība, ir divas atsevišķas saistības, un katrai no tām ir savs pamats un priekšmets. Vienlaikus galvojuma saistība kā akcesoriska saistība daudzējādā ziņā ir atkarīga no galvenās saistības, jo kalpo tās izpildīšanas nodrošināšanai.
2. Raksturojot galvnieka (tostarp ekspromisoriskā galvnieka) saistības nošķirumu no solidāras saistības, A. Būmanis kā galveno atšķirību izcēlis to, ka galvojuma saistībai un galvenajai saistībai ir katrai savs pamats un priekšmets, turpretī vairāku kopparādnieku solidāra saistība dibinās uz viena un tā paša pamata un visiem kopparādniekiem ir viens un tas pats saistības priekšmets (sk. CL 1671. pantu).
Savukārt Senāts visupirms akcentējis atšķirību starp solidāras saistības un galvojuma saistības tiesiskajām sekām. Proti, solidārais parādnieks, kurš apmierinājis kreditora prasījumu, ir tiesīgs prasīt no pārējiem atbilstošu atlīdzību (sk. CL 1686. panta otro daļu), kuru visi kopparādnieki savstarpējās tiesiskajās attiecībās principā daļa vienādās daļās. Turpretī galvnieks, kurš apmierinājis kreditoram piederošo galvojuma prasījumu, pēc vispārīgā principa ir tiesīgs prasīt no galvenā parādnieka visu, ko galvnieks tādējādi ir samaksājis kreditoram (sk. CL 1704. pantu).
3. Gan profesors A. Būmanis, gan Senāts uzsvēris, ka līgums zaudē galvojuma raksturu, ja ar tieši izdarītu gribas izteikumu viena persona uzņemas atbildēt kreditoram par svešu parādu kopīgi jeb solidāri ar sākotnējo parādnieku un šāda vienošanās ir noslēgta starp abiem minētajiem parādniekiem. Šajā ziņā

⁵⁰ Sk.: Senāta 2017. gada 6. jūlija spriedums lietā Nr. SKC-327/2017 (C20114115), 7.5. punkts (pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>); Senāta 2018. gada 6. decembra spriedums lietā Nr. SKC-292/2018 (C15233015), 9.1. un 9.3. punkts (pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs>); Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Noilguma un prekluzīvie termiņi. Senāta judikatūras atziņas (2002.–2020.)", 2021, 12. lpp.

galvojumu nepieciešams nošķirt no kumulatīvās parāda uzņemšanās jeb kopparāda pārņemšanas kā patstāvīga saistību nodrošināšanas līdzekļa. Raksturojot šo institūtu atšķirības, A. Būmanis ir vērsis uzmanību uz iepriekš jau norādīto par saistības pamata un priekšmeta atšķirību vai tāpatību, papildus akcentējot, ka galvojuma došana rada jaunu saistību ar īpašu tās pamatu un priekšmetu, turpretī kopparāda pārņemšana rada vienīgi jaunu parādnieku jau esošai saistībai, to pārvēršot par solidāru saistību.

Savukārt Senāts akcentējis, ka galvinieks uzņemas atbildēt par svešu parādu, apņēmoties izpildīt akcesorisku galvojuma saistību, kura ir atkarīga no galvenās saistības, turpretī kopparāda pārņēmējs pārņem svešu parādu kā savējo, apņēmoties solidāri ar sākotnējo parādnieku izpildīt viņu kopīgo saistību.

4. Pilnībā saskan A. Būmaņa un Senāta secinājumi jautājumā par galvojuma izbeigšanos ar noilgumu. Proti, atbilstoši akcesoritātes principam galvojuma prasījums vienmēr noilgst vienlaikus ar galveno prasījumu (arī tad, ja izņēmuma kārtā noilgums galvojuma prasījumam sācis tecēt vēlāk nekā galvenajam prasījumam), un noilguma pārtraukums pret galveno parādnieku vienlaikus pārtrauc arī noilgumu pret galvinieku. Noilguma termiņa notecējuma sekas ir tādas, ka tiesai jāņem vērā galvojuma izbeigšanās ar noilgumu vienīgi tad, ja galvinieks uz to atsaucas ierunas veidā, jo tiesa pēc savas iniciatīvas nedrīkst apspriest jautājumu par galvojuma izbeigšanos ar noilgumu.